

*Сайко М.А., студ.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, Киев*

СОДЕРЖАНИЕ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МЕДИЦИНСКОГО ПЕРЕВОДЧИКА

В статье рассматриваются содержание и особенности формирования терминологической компетентности будущего медицинского переводчика. Особое внимание уделяется выделению путей ее достижения, ориентируясь при этом на современное состояние переводческого рынка труда.

Ключевые слова: терминологическая компетентность, технологическо-рыночная компетенция, медицинский переводчик, внутренняя мотивация, терминологическая база.

*Saiko M.A., stud.
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

THE CONTENT OF TERMINOLOGICAL COMPETENCE OF A MEDICAL TRANSLATOR

The article deals with the content and forming features of terminological competence of the future medical interpreter. Particular attention is paid to methods of its acquisition, considering the current state of the translation labor market.

Keywords: terminological competence, technology- and market-oriented competence, medical translator, intrinsic motivation, terminology base.

УДК 811.521

*Семенко С.М., к. філол. н.
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ*

КАНОНІЧНІ ТЕКСТИ ТЕНРІЙСЬКОЇ РЕЛІГІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ЯПОНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕДИНИ ХІХ СТ. У ЇЇ КАНСАЙСЬКОМУ ВАРІАНТІ

У статті розглядаються можливі перспективи і напрями дослідження унікального мовного матеріалу, який міститься в канонічних текстах Тенрійської релігії і є своєрідним конгломератом мов різних історичних епох, мовленнєвих стилів із широким залученням просторічної та діалектної лексики. Він яскраво віддзеркалює особливості японської мови другої половини ХІХ ст. в її кансайському варіанті, що дозволяє розглядати його не лише як джерело загальнонаціональної літературної та розмовної мов цієї історичної доби, але і як цінне джерело дослідження фонетичних, морфологічних, лексичних та граматичних особливостей тогочасного кансайського діалекту.

Ключові слова: Тенрійська релігія, релігія Тенрі, японська мова, канонічний текст, “Офуде-сакі”, “Мікагура-ута”, кансайський діалект, діалект префектури Нара.

Офіційною датою народження Тенрійської релігії (яп.: 天理教 – “Тенрі-кьо”) вважається 26 жовтня 1835 р., коли Бог-Отець (яп.: 祖神 – Оя-Гамі або 天理王命 – Тенрі-О-но Мікото) вустами сорокалітньої селянки на ім'я Накаяма Мікі, що мешкала поблизу м. Нара в районі Кансай, почав проповідувати людям догми нового віровчення, яке отримало назву “Релігія Небесного Закону” або “Релігія Небесної Істини” – саме так перекладається з японської мови словосполучення “Тенрі-кьо”. Досить швидко ця нова монотеїстична та синкретична релігія, яка об'єднала в собі головні постулати синтоїзму, буддизму і навіть християнства, і була орієнтована головним чином на простих людей, стала активно поширюватися спочатку в районі Кансаю, що розміщений у центральній частині о. Хоншю, до складу якого входять преф. Вакаяма, Кіото, Міе, Нара, Осака, Шіга, Хього, а згодом на всій території Японії. Однак офіційне юридичне визнання тогочасної влади релігії Тенрі отримала лише в 1908 р.

На сьогоднішній день кількість послідовників цього віровчення у сучасному світі наближається до трьох мільйонів, а число храмів як у самій Японії, так і за її межами (Південна Корея, Індонезія, Тайланд, Філіппіни, США, Бразилія, Франція) сягає 28 000.

Головними канонічними текстами Тенрійської релігії вважаються:

а) Книга під назвою “*Офудесакі*” (яп.: おふでさき – “На кінчику пензля”), яка була написана (а вірніше, “записана зі слів самого Бога-Отця”) засновницею цієї релігії Накаямою Мікі в період з 1869 р. по 1882 р. Текст “Офудесакі” – це своєрідна лірично-філософська поема релігійного змісту, що складається з 17-ти глав і налічує 1711 віршів-*танка*, у яких описано історію зародження світу і людства, божественні діяння Оя-Гамі (Бога-Отця), хронологію становлення релігії Тенрі, тлумачаться її головні морально-етичні засади, правила поведінки віруючих тощо.

б) Збірка релігійних пісень “*Мікагура-ута*” (яп.: 神楽歌 – “Ритуальні пісні” або “Церемоніальні співи”).

в) Текст спеціальної лекції під назвою “*Бессекі*” (яп.: 別席 – досл.: “окреме місце”; “Лекція Бессекі”, “Курс лекцій Бессекі”, “Лекція з основ релігії Тенрі”). Для віруючих цей термін має двояке значення. По-перше, це справді місце (вірніше, приміщення), де послідовники Тенрійської релігії за допомогою досвідчених проповідників опановують головні доктрини цього віровчення. А по-друге, це назва лекції, яку віруючі мають прослухати в різний час дев'ять разів, щоб отримати божественний дар *Осадзукє* – дар зміцнення ближніх від різних хвороб шляхом читання спеціальних молитов та специфічних рухів руками над тілом хворого.

г) Текст “*Осауїдзу*” (яп.: おさしづ – “Божественні настанови”) – це детальний виклад моральних напучень Бога-Отця, які стосуються різних питань повсякденного життя віруючих, божественні поради стосовно того, як слід поводитися віруючим у різноманітних життєвих ситуаціях. Іншими словами, “*Осауїдзу*” можна назвати священним писанням, яке вчить, як саме необхідно реалізовувати віру на практиці відповідно до божественної волі Бога-Отця.

До певного часу далеко не всі повідомлені віруючим настанови Оя-Гамі записувалися. Проте, починаючи з 1887 р. і закінчуючи 1907 р., коли помер Хонсекі (Ідзо Ібурі, 1833-1907) – онук і наступник Оя-сами, який теж став “божим посередником” після

того, як засновниця Тенрійської релігії в 1887 р. покинула цей світ, усі божественні настанови, повідомлені Богом протягом двадцяти років, були зафіксовані на папері. Уперше ці настанови та поради опубліковані в період з 1927 по 1931 рік. Після чергового редагування тексту оригіналу, до “*Осашидзу*” були додані ще деякі розділи, у результаті чого в 1963-1966 рр. текст “*Осашидзу*” був остаточно сформатований у семитомне зібрання, яке й представляє собою сучасне канонічне видання “*Осашидзу*”.

Якщо тексти “*Офудесакі*” та “*Мікагура-ути*” були написані Оя-самою у віршовій формі, то “*Бессекі*” й “*Осашидзу*” відрізняються від них як за формою, так і за стилем. Це прозові тексти, які містять значну кількість розмовної лексики, оскільки були повідомлені віруючим Богом-Отцем через вуста Оя-сами та Хонсекі, і лише згодом записані їх послідовниками, які в той час знаходилися поруч із ними.

А оскільки саме в другій половині XIX ст. в Японії відбувається процес остаточного формування та кодифікації сучасної літературної мови, канонічні тексти Тенрійської релігії, створені саме в цей час, набувають важливого значення як цінне джерело розмовної і літературної мови цієї історичної доби в її кансайському варіанті, а також як джерело фонетичних, лексичних та синтаксичних особливостей тогочасного кансайського діалекту.

Загалом, застосовуючи для характеристики мови канонічних текстів Тенрійської релігії японську лінгвістичну термінологію, її можна охарактеризувати як “*суміш*” *бунго* (文語, досл. “писемна мова”), *кьоцуго* (共通語 – загальнонаціональна розмовна мова), *дзокуго* (俗語 – досл.: “**фамільярна мова**”)¹, а також кансайського просторіччя з усіма його особливостями на всіх мовних рівнях, включаючи й деякі суто діалектні елементи.

Але в цій “мішанині мов і стилів” ми жодним чином не бачаємо якихось недоліків чи вад цих оригінальних релігійних текстів доби Мейджі. Навпаки, ми вважаємо, що саме це робить канонічні тексти Тенрійської релігії унікальними мовними пам’ятниками середини XIX ст., які дозволяють дослідити процес зародження і становлення сучасної японської літературної мови, з’ясувати труднощі, які поставали на шляху її кодифікації, простежити способи подолання цих труднощів тощо.

Якщо в Європі (у тому числі на теренах Росії та України) лінгвістичні дослідження канонічних текстів Тенрійської релігії не здійснювалися, то в самій Японії цією проблематикою цікавилися чимало дослідників. Текст “*Офудесакі*” з точки зору його мовної специфіки, зокрема, досліджували такі японські фахівці, як Ідзуру Шімура, Іноуе Акіо, Кюдзо Сайто, Масанобу Нію, Сейічі Накаї та ін. Серед зарубіжних дослідників “*Офудесакі*” передусім слід назвати ім’я американського лінгвіста М. Ейнана – перекладача і співавтора першого англомовного коментованого видання “*Офудесакі*”, що вийшло друком у Японії в 1987 р. [див.: 5].

¹ Під цим терміном розуміється один зі стилів японського розмовного мовлення, що набув широкого розповсюдження серед простого населення в XIX-XX ст., і яким донині активно користуються в процесі комунікації мовці одного соціального статусу, близькі родичі, а також старші за віком чи вищі за соціальним статусом особи при спілкуванні з молодшими або нижчими за ієрархічним положенням у суспільстві (колективи, групи, команди тощо) співрозмовниками.

Взагалі існує досить значна кількість досліджень “*Офудесакі*”. Однак більшість із них не має жодного відношення до лінгвістики і присвячена суто теологічним чи філософсько-етичним питанням, які стосуються переважно тлумачення змісту цього сакрального тексту. Але саме такі мовні джерела дають надзвичайно цінний матеріал для аналізу й оцінки тих чи інших мовних і мовленнєвих явищ в історичному плані, зокрема досліджень у галузі історичної діалектології. Яскравим прикладом у цьому сенсі є докторська дисертація професора Санкт-Петербурзького (Ленінградського) університету Б.О. Ларіна “*Три іноземні джерела з історії російської мови XVI-XVII ст.*” – фундаментальне історико-лінгвістичне дослідження, в якому відомий російський лінгвіст (до речі, українець за походженням – уродженець Полтавської губернії), опираючись на результати аналізу знайдених ним у бібліотеках Оксфорда та Парижа рукописів, зокрема “*Паризького словника Московитів*” (Dictionnaire Moscovite, 1586) француза Жана Соважа, “*Російсько-англійського словника-щоденника*” (Dictionarium Russico-anglicum, 1618-19) англійця Річарда Джеймса і “*Російської граматики*” (Grammatica Russica, 1696) німця Г.В. Лудольфа, робить ґрунтовні і надзвичайно важливі висновки щодо окремих аспектів російського розмовного мовлення цього періоду в цілому і холмогорсько-архангельського діалекту XVI-XVII ст. зокрема [див.: 1; 2; 3].

Які ж спостереження і висновки дозволяють нам зробити канонічні тексти Тенрійської релігії, написані оригінальним поетичним “суржи́ком” – *сумішшю тогочасних літературної, розмовної і фамільярної мов зі значною “домішкою” кансайського просторіччя звичайною сорокалітньою селянкою на ім'я Накаяма Мікі, перед якою поставо складне лінгвістичне завдання – не лише викласти в художньо-поетичній формі філософсько-етичну сутність заснованого нею віровчення, але й створити нові онімічну і термінологічну системи цього віровчення, які охоплювали б усі його аспекти, а головне – були зрозумілими для її послідовників, кількість яких на теренах Японії неухильно зростала? Варто зауважити, що до релігійної термінології у цьому випадку ми відносимо не лише слова та словосполучення, які відображають ті чи інші суто релігійні поняття і постулати, а й лексичні одиниці на позначення специфічних предметів культу, відповідних церемоній та обрядів, релігійних ієрархічних посад, а також окремі власні назви, що трапляються в усіх канонічних текстах Тенрійської релігії, які, “відірвавшись від свого споконвічного початку (топонімічного або антропонімічного), переходять до розряду загальних слів, тобто підлягають лексико-семантичному процесу апелятивациї” [4, с. 59].*

Почнемо з графіки.

По-перше, унікальна специфіка японського письма, яка виражається в широкій палітрі можливих способів графічного оформлення японського тексту, а також особливості авторської графіки при записі Оя-самою текстів “*Офудесакі*” і “*Мікагурати*”, яка була ретельно збережена при друці цих канонічних тенрійських творів, дозволяють зробити важливі висновки щодо окремих тенденцій в японській розмовній та літературній мовах другої половини XIX ст., зокрема їх поступового зближення і взаємовпливу. А деякі особливості графічного оформлення тексту “*Офудесакі*”, передує при передачі на письмі “нестандартного” подвоєння голосних звуків, а також їх злиття чи подовження, дають можливість зробити цікаві спостереження щодо

специфіки діалектної акцентуації, характерної для Кансайського регіону цієї історичної доби, як і деяких мовних особливостей цього твору в цілому.

По-друге, це дає змогу прослідкувати відповідні етапи запровадження до загальнонаціонального вжитку головних правил орфографії та пунктуації.

По-третє, саме графіка дозволяє оперативно виявити значну частину мовно-стилістичних особливостей текстів *“Офудесакі”* і *“Мікагура-ути”*, які знайшли своє віддзеркалення насамперед у графічному оформленні лексики цих творів, зокрема у використанні Оя-самою діакритичних знаків *“дакутен”* (*“нігорітен”*) і *“хандакутен”* (*“ханнігорітен”*) на позначення *“одзвінчення”* (゛) чи *“напіводзвінчення”*¹ (゜) відповідних японських приголосних звуків, знаків повтору *“курікаешифуго”* (々), (ゝ), (ゞ), (ゝゝ), (ゞゞ), застосуванні для писемної фіксації канонічних текстів різновидів (*хірагана* чи *катакани*) японського силабічного алфавіту *кани*, ієрогліфіки тощо.

Як і більшість релігійних текстів будь-якого віровчення, канонічні тексти Тенрійської релігії, насамперед текст *“Офудесакі”*, насичені різноманітними вербальними засобами сугестивного впливу на їх адресатів. Найпростішими і водночас найчастотнішими серед них є лексичні та загальнотекстуальні повтори. До останніх, тобто загальнотекстуальних повторів, ми відносимо численні випадки *“внутрішніх ремінісценцій”*, коли у різних главах тексту *“Офудесакі”* трапляються однакові або дещо відозмінені (головним чином початкові) рядки віршів. Мета таких фразових рефренів-маркерів – така ж, як і у випадку з лексичними повторами, а саме – посилення сугестивного смислового та емоційного впливу на адресата. Значний сугестивний вплив на адресата мають також численні питальні й окличні речення, оригінальні мегафори та образні порівняння, якими насичений текст *“Офудесакі”*.

Ще одним ефективним засобом сугестивного впливу на свідомість тих, кому безпосередньо адресувався цей головний канонічний текст релігії Тенрі, стали вибіркові цілеспрямовані ієрогліфічні написання окремих ключових слів у тексті *“Офудесакі”*, який у цілому був записаний силабічним алфавітом *канюю*. Оя-сама в *“Офудесакі”* використала дуже обмежену кількість ієрогліфів – лише 45. Виникає логічне запитання: чому кількість ієрогліфічних написань слів є такою незначною і чому вибір авторки цього тексту випав саме на ці, а не інші ієрогліфи? Адже Накаяма Мікі (навіть з урахуванням усіх вад тогочасної жіночої освіти), яка була здатна написати такий значний за обсягом і глибокою філософським за змістом поетичний твір, безперечно, знала набагато більше ієрогліфічних знаків, ніж ті, що вона використала у своєму творі. Головною причиною, скоріше за все, була її свідомо орієнтація на адресатів цього канонічного твору Тенрійської релігії, для яких признавався текст *“Офудесакі”*. А це були прості малоосвічені мешканці сіл (переважно жінки), а також міське простолюддя. І в цьому випадку таке рішення було цілком логічним. А з огляду на те, які саме слова для написання ієрогліфами були вибрані Оя-самою, можна зробити ще один важливий висновок – саме ці написання слугували своєрідними *“маркерами”*

¹ У цьому випадку японський термін *«хандакутен»* (*«ханнігорітен»*) – 半濁り点; досл.: *«напіводзвінчення»* або, точніше, *«напівпомутніння»*), скоріше, відповідає українському терміну *«оглушення»*, ніж дослівному перекладу японського термінологічного означення.

лексичних одиниць, які авторка “*Офудесакі*” з тих чи інших міркувань вважала за необхідне виділити. Які ж це лексичні одиниці?

а) **Бог-Отець** – Камі 神; **Бог Місяць-Сонце** – Цукі-Хі 月日; **людина (люди)** – хіто 人; **дитина (діти)** – 子共 (суч.: 子供) – тобто виділяються два головні дієві начала: Бог і результат його творіння – люди, яких Оя-сама закликає до взаємопорозуміння та взаємодії заради щасливого майбутнього.

б) Лексика на позначення найпоширеніших природних явищ і головних складових природного середовища, в якому мешкають люди і якими керує Бог-Отець:

Небо – тен, сора 天; **сонце** – хі 日; **день** – хі 日; **місяць** – цукі 月; **гора, гори** – яма 山; **дерево, дерева** – кі (ті) 木; **вогонь** – хі 火; **вода** – мідзу 水; **вітер** – кадзе 風.

в) Лексика на позначення ієрархічних стосунків у тогочасному японському суспільстві, що також є своєрідним закликком Оя-сами до повного примирення, соціальної злагоди та гармонійних стосунків між різними верствами населення країни, яку на той час, коли створювалися “*Офудесакі*”, усе ще тривожили відголоски революційних подій 1868 р.:

Високі гори (у значенні ‘*верховна влада*’, ‘*ті, хто знаходиться на вершині влади*’) – такаяма 高山; **верх, місце зверху, вершина** (у значенні ‘*влада*’, ‘*верхи*’) – “*такай токоро*” 高いところ; **верх, верхи** (у значенні ‘*влада*’, ‘*керівництво*’) – камі, уе 上; **верхи і низи** (у значенні ‘*керівники та підлегли*’) – “*камі-шімо*” 上下 – ‘*верх і низ*’, ‘*верхи та низи*’.

г) Окремі слова, такі, як наприклад: **добро** – дзен 善; **великий, величний** – оокі, дай 大(きい) (у значенні ‘*найперший*’, ‘*найбільший*’, ‘*найголовніший*’, ‘*найважливіший*’) – “*дай-ічі*” (大一); **справа, діло, діяння; явище** – кото 事; **серце, душа** – кокоро 心; **всеосяжний, всеохоплюючий** – йорродзу 万; вибір для ієрогліфічного позначення, а також надзвичайно висока частотність використання деяких із них у тексті “*Офудесакі*”, також не є випадковими, оскільки йдеться про велич діянь Бога-Отця, які люди повинні сприймати з відкритою душею, ширим серцем та глибокою вдячністю.

Як уже зазначалося, текст “*Офудесакі*” став *своєрідним конгломератом мов різних історичних епох, мовленнєвих стилів, до якого була широко залучена просторічна і діалектна лексика*. Водночас він яскраво віддзеркалює особливості японської мови другої половини XIX ст. в її кансайському варіанті, що дозволяє розглядати його не лише як цінне джерело дослідження загальнонаціональної літературної та розмовної мов цієї історичної доби, але і як джерело акцентуаційних, фонетичних, морфологічних, лексичних та граматичних особливостей тогочасного кансайського діалекту в цілому і його нарського (преф. Нара) різновиду зокрема.

Так, у тексті “*Офудесакі*” знайшли своє віддзеркалення практично всі відомі нині мовні особливості кансайського діалекту: використання зв’язки や [“*я*”] і やつ た; усічення закінчень прикметників; випадіння приголосного [к] у прислівниках на [кy]; заміщення приголосного звука [с] звуком [х]; заміна нормативної для розмовної мови заперечувальної зв’язки ない [най] дієсловним суфіксом へん [хен]; скорочення подовжених голосних звуків наприкінці деяких слів чи слівформ; використання специфічних форм слів, особливих формул мовленнєвого етикету тощо.

Більш детальний лінгвістичний аналіз тексту “*Офудесакі*” дозволяє виявити й окремі типові риси тогочасного діалекту преф. Нара, який дехто з японських діалектологів розглядає як периферійний різновид кансайського діалекту, а інші вважають окремим територіальним діалектом, називаючи його “діалектом Ямато”. Ідеться про такі мовні явища, як:

1. **Регулярні фонемні зміни** (яп.: 音韻変化 – “он-ін хенка”): *e-i*, *u-o*, *tu-u*, *uap-an*, *shi-hi*, *ke-ki* та ін.

2. **Послідовне заміщення приголосних звуків** ряду [“*ca*”, “*ші*”, “*су*”, “*се*”, “*со*”] рядом [“*ха*”, “*хі*”, “*фу*”, “*хе*”, “*хо*”], а також ряду [“*дза*” ...] рядом [“*да*” ...].

3. **Подвоєння голосних:**

а) [“*коно йо*” – *このよ*] – [“*коно йоу*” – *このよふ*] яп.: *この世* – цей світ;

б) [“*рі*” – *り*] – [“*пії*” – *りい*] яп.: *理* – резон, доказ, причина;

в) [“*ме*” – *め*] – [“*мее*” – *めへ*] яп.: *目* – око, очі;

г) [“*шіккарі*” – *しっかり*] – [“*шіікарі*” – *しいかり*] яп.: *しっかり* – наполегливо, старанно, як слід, належним чином, з усіх сил.

4. **Діалектне чергування голосних звуків в окремих словах:**

[“*ко*” – *こ*, “*сукояка-ні*”] – [“*кі*” – *き*, “*сукіяка-ні*”] яп.: *健やか* – жваво ба-
доро, енергійно; ретельно, старанно.

5. У тексті “*Офудесакі*” простежується ще одна цікава закономірність, яка характеризує **граматичні особливості** діалекту преф. Нара початку доби Мейджі і пов’язана з уживанням певних дієслів. Так, у сучасній японській мові дієслова: “*ісаму*” (*男心* – підбадьорюватися, підноситися духом); “*ікусу*” (*尽くす* – вичерпувати, витратити / всі сили/, віддаватися / повністю до кінця!); “*іорусу*” (*許す* – дозволяти, допускати; пробачати, прощати, відпускати / гріхи); “*ватасу*” (*渡す* – передавати, підносити, переправляти) та інші відносяться до так званої “чотириступеневої” (“п’ятиступеневої”) дієвідміни, проте в тексті “*Офудесакі*” вони зазвичай наводяться у формі “двоступеневої” дієвідміни “*ісамуру*”, “*ікусуру*”, “*іорусуру*”, “*ватасуру*”, наприклад:

このもとをしりたるものがあるならば

たづねいてみよ神がゆるする (6-27)

Якщо існує той, хто знає першопричини всього суцього,

Ідіть і запитайте в нього! Бог дозволяє!

ぢきもつをたれにあたへる事ならば

このよはじめたをやにわたする (9-61)

Кому, на вашу думку, буде дарована Небесна Страва?

Вона буде піднесена Богу – Творцю цього світу.

Текст “*Офудесакі*” яскраво віддзеркалює також деякі **морфологічні особливості** лексики діалекту преф. Нара, **специфічні форми словотвору, нестандартні грамати-
чні конструкції** тощо, наприклад:

1. 知らん [“*шіран*” – “не знати”]; суч. яп. нормативне: 知らない [“*шіра-най*”];
わからん [“*вакаран*” – “не розуміти”]; суч. яп. нормативне: 分からない [“*вакара-
най*”]; いらん [“*іран*” – “не потрібний”; “не слід”, “не варто”]; суч. яп. нормативне:

いらない [“іранай”]; китаран [“кітаран” – “не прийти”, “не наступити”, “не настати”]; суч. яп. нормативне: 来たらぬ [“кітаранай”].

2. なんぼ [“намбо” – “скільки?”]; суч. яп. нормативне: いくら [“ікура”].

3. しゃんせ(ん)よ, しゃん(を)して [“шіянсе(н)йо”, “шіян(-о)шіте”]; суч. яп. нормативне: かんがえなさい [“кангаенасай”] – поміркуйте! подумайте!

4. いかんで [“іканде” – “не можна...”, “не слід...”]; суч. яп. нормативні: 行けない [“ікенай”], 行けません [“ікемасен”] від дієслова 行ける [“ікеру” – “уміти ...”, “могти ...”, “мати можливість”].

5. みへんか [“міхен-ка” – “не бачите?”, “не помічаєте?”]; суч. яп. нормативне: 見えないか [“міенай-ка”].

6. やない [“янай” /заперечувальна форма/ – “не...”, “неможливо...”]; суч. яп. нормативне: ではない [“деванай”], じゃない [“джа-най”].

Завершуючи наш огляд можливих перспектив і напрямів дослідження мовного матеріалу, що містяться в канонічних текстах Тенрійської релігії, насамперед у найголовнішому творі цього синкретичного віровчення, яким є “*Офудесакі*”, ще раз наголосимо, що, з одного боку, чітко усвідомлюючи значення цього сакрального тексту для віруючих, Оя-сама обрала для його написання поетичний жанр *танка*, який вимагав традиційного використання *бунго* (文語, досл.: “писемна мова”), в основу якої лягла вишукана японська мова аристократів столиці країни м. Кіото доби Хейан з характерною для неї лексикою, граматику, синтаксисом, художньо-стилістичними засобами та образністю. А з іншого боку – демократичні зміни в літературній мові, які відбувалися в тогочасному японському суспільстві, а головне специфіка аудиторії, для якої призначався текст “*Офудесакі*” і яка не володіла достатньою мірою вже застарілою на кінець ХІХ ст. мовою *бунго*, диктували необхідність широкого залучення сучасної розмовної лексики і використання відповідних граматичних форм та синтаксичних конструкцій, характерних насамперед для звичної і зрозумілої потенційним реципієнтам канонічного тексту мови *кого* (口語) – некодифікованої розмовної японської мови, в основі якої лежали численні місцеві діалекти та говірки, і яка досить тривалий час вважалася вульгарною мовою.

Зафіксовані в “*Офудесакі*” та інших релігійних тенрійських текстах окремі фонетичні особливості розмовної і діалектної лексики, як і деякі граматичні форми, не властиві японській літературній мові, підтверджують гіпотезу про те, що конвергентне зближення розмовного мовлення з літературною мовою мало двосторонній напрямок. Не лише мова художньої літератури передусім через систему освіти активно впливала на нормативну базу національної мови, але й розмовна стихія мала суттєвий вплив на тогочасну японську мову, значною мірою “розмиваючи” її визначені літературною традицією межі, тобто змінюючи лексичний склад, граматичні правила, стилістичні норми тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ларин Б.А. Парижский словарь Московитов / Пер., исслед. и ком. Б.А. Ларина / Б.А. Ларин. – Рига: Издание ЛатГУ, 1948. – 212 с. – (Источники по разговорной речи Московской Руси).
2. Ларин Б.А. Три иностранных источника по истории русского языка XVI-XVII вв. (Аннотация

докторской диссертации) / Борис Александрович Ларин // Доклады и сообщения Института русского языка АН СССР. Вып. 1. – М.-Л. : Изд-во АН СССР. – 1948. – С. 157-164. 3. Ларин Б.А. Три иностранных источника по разговорной речи Московской Руси XVI-XVII веков / Б.А. Ларин. – СПб. : Изд-во С.-Петербургского ун-та, 2002. – 683 с. 4. Кажан В.І. Власні імена та їх походні в термінології хореографічного мистецтва / В.І. Кажан, Р.П. Калініна // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького національного університету. – Вип. 8. – Кривий Ріг: Октагн-Принт, 2012. – С. 57-67. 5. Inoue A. A Study of the Ofudesaki: The original Scripture of Tenrikyo / A. Inoue, M. Eynon. – Tenri: Tenrikyo Douyusha, 1987. – 515 p.

Стаття надійшла до редакції 5 квітня 2017 р.

Семенко С.М., к. филол. н.

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

КАНОНИЧЕСКИЕ ТЕКСТЫ ТЭНРИЙСКОЙ РЕЛИГИИ КАК ИСТОЧНИК ЯПОНСКОГО ЯЗЫКА СЕРЕДИНЫ XIX В. В ЕГО КАНСАЙСКОМ ВАРИАНТЕ

В статье рассматриваются возможные перспективы и направления исследования уникального языкового материала, который содержится в канонических текстах религии Тэнри и является своеобразным конгломератом языков различных исторических эпох, языковых стилей с широким привлечением просторечной и диалектной лексики. Он ярко отражает особенности японского языка второй половины XIX в. в его кансайском варианте, что позволяет рассматривать его не только как источник общенационального литературного языка и разговорной речи той исторической эпохи, но и как ценный источник фонетических, морфологических, лексических и грамматических особенностей кансайского диалекта этого времени.

Ключевые слова: Тэнрийская религия, религия Тэнри, японский язык, канонический текст, “Офудэсаки”, “Микагура-ута”, кансайский диалект, диалект префектуры Нара.

Semenko S., PhD.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

CANONICAL TENRIKYO TEXTS AS A SOURCE OF KANSAI DIALECT OF THE JAPANESE LANGUAGE IN THE MID-19TH CENTURY

The article examines possible prospects and directions of researching unique linguistic material contained in canonical Tenrikyo texts and representing a peculiar conglomerate of languages of different historical eras, styles of speech with broad involvement of vernacular and dialect vocabulary. It vividly reflects the peculiarities of Kansai dialect of the Japanese language of the second half of the 19th century, allowing to consider it not only as a source of the national literary and spoken language of that historical period, but also as a valuable source for researching phonetic, morphological, lexical and grammatical specifics of Kansai dialect of that time.

Keywords: Tenrikyo, Tenri religion, Japanese language, canonical text, “Ofudesaki”, “Mikagura-uta”, Kansai dialect, Nara prefecture dialect.